

**R. Cędrowski, A. Gołembnik, M.
Matosek, M. Wąsik**

Płock, st. 29, 30, 31, AZP 50-54/-

Informator Archeologiczny : badania 26, 126-127

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nia dokumentacji fotograficznej i rysunkowej. Na stanowisku stwierdzono istnienie 3 komór piecowych (oznaczono je cyframi rzymskimi od I do III) o lukowym sklepieniu, wypełnionych gruzem ceglany. Komory te wystąpiły na szerokości 5 m. Od strony zachodniej udało się zarejestrować ceglana ścianę zewnętrzną pieca, częściowo otynkowaną. Ściany wschodniej nie uchwycono, gdyż wchodzi w profil wschodni. Ponieważ jednak uchwycono fragm. konstrukcji wskazującej na to, że mamy tu do czynienia z pozostałością komina, z pewną ostrożnością można stwierdzić, że piec składał się właśnie z trzech komór. Eksploatacja komory wschodniej pozwoliła stwierdzić, iż ściana komory pieca posadowiona była bezpośrednio na warstwie gliny i zbudowana była z 6 warstw cegieł. Ostatnią warstwę (stropową) stanowiły cegły ułożone główkowo. Na nich wsparte były żebra sklepienia rozstawione ok. 0,2 m. Szerokość żebra była równa długości użytych cegieł. Cegły miały wymiary 29–30 x 14–14,5 x 7,5–8 cm. Wysokość łuku sklepienia miała 0,4 m. Tak więc wysokość całej komory w prześwicie wynosiła 1 m. Pozostałości komina wskazują na to, iż zadokumentowano tylko ścianę pieca, tak więc jego część frontowa z otworami ogniowymi usytuowana była w kierunku północnym. Ponieważ jednak pozostałości określone jako resztki komina były nikłe, powyższe ustalenie jest tylko hipotetyczne i wymaga potwierdzenia ewentualnymi systematycznymi badaniami w przyszłości. Ze względu na fakt, iż w obrębie wykopu nie udało się pozyskać materiału ceramicznego, który umożliwiłby datowanie stanowiska, można się było oprzeć jedynie na wymiarach użytych cegieł. Ponieważ różnice w ich wymiarach były niewielkie, można założyć, iż pochodziły one z jednej ludy, a tym samym wyrabiane były w tym samym czasie. Należy zaznaczyć, że wymiar cegieł nie daje podstaw do dokładnego ustalenia ich chronologii, a jedynie z pewną tolerancją. W omawianym przypadku wiek pieca można ogólnie określić na podstawie sposobu wygładzania powierzchni cegieł. Zakładając, że od XVI w. zaczęto prawie powszechnie używać strychulca zamiast wygładzania ręcznego, a piec zbudowano z cegły palcówki (wygładzanej ręcznie), można z dużą dozą prawdopodobieństwa uznać, iż interesujący nas obiekt nie powstał później niż w XVI w.

Dokumentacja znajduje się w archiwum Państwowej Służby Ochrony Zabytków oraz Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie.

Ostróda—Brama Garncarska, gm. loco, woj. olsztyńskie patrz późne średniowiecze
Płock, klasztor i kościół Dominikanów patrz wczesne średniowiecze

Płock, st. 29, 30, 31
 AZP 50–54/—

Archet sp. z o. o. w Warszawie

Badania prowadzili mgr mgr R. Cędrowski, A. Gołębniak, M. Matussek i M. Wąsik. Finansowane przez Urząd Miasta w Płocku. Relikty architektury gotyckiej i nowożytniej oraz zaplecza działek miejskich (XV–XX w.).

Badania — nadzory archeologiczne objęły piwnice budynków Stary Rynek 14 i 16 oraz wykop kanalizacyjny przebiegający z tyłu tych budynków. W piwnicy we wschodniej części kamienicy Stary Rynek 16 (st. 29) zweryfikowano wstępne ustalenia architektoniczne. Oprócz gotyckiej, bocznej ściany kamienicy, murowanej w wątku jednowozówkowym, z odciśniętą przesklepioną wnęką (później zamurowaną), stwierdzono fundament kamienny pierwotnej ściany frontowej. Fundament ten, o gr. 1,2 m, przebiega ok. 20–30 cm od lica wewnętrznego obecnej ściany frontowej (ściana ta została postawiona dopiero w l. 20–30. XIX w., w związku z wyrównaniem pierzei rynkowej). W tylnym trakcie piwnic stwierdzono liczne przemurowania pierwotnej bocznej ściany gotyckiej oraz fundamentowanie ściany tylnej. Zrekonstruowane wymiary kamienicy gotyckiej wynosiły 7 x 10,8 m (głębokość). We wnętrzu piwnicy, w wykopach odsłaniających fundamenty ścian stwierdzono występowanie jedynie warstw gruzowych związanych z remontami w XVIII–XIX w.

W wykopie pod instalacje kanalizacyjne na zapleczu budynków (st. 30) zadokumentowane zostały ściany wykopu. Stwierdzono liczne wkopy budowlane i remontowe (XIX–XX w.), które odcięły nawarstwienia z podwórzcy od ścian tylnych kamienicy frontowych. Na profilu południowo–zachodnim (od strony podwórza) uchwycono ślady obiektów i warstw średniowiecznych związanych z pierwotną zabudową lub gromadzeniem międzydziałkowym (ceramika XV–XVI w.). W wykopie kanalizacyjnym w obrębie posesji Stary Rynek 14 zadokumentowano murowaną w wątku polskim ścianę tylną kamienicy gotyckiej (cegły o wymiarach 9–10 x 12,5–14 x 27,5–29 cm). Zachowana dl. ściany wynosi 4,5 m, grubość 0,85 m. Oba tylne narożniki kamienicy (oba końce ściany tylnej) zostały w XVII w.? zniszczone przez wkop pod fundament kamienny, na którym wzniesiona została oficyna tylna (w konstrukcji ramowej) budynku frontowego. Nowożytna kamienica uległa skróceniu w trakcie tylnym. Głębokość pierwotnej, gotyckiej kamienicy wynosiła 16,5 m (mur gotycki odsłonięty w wykopie jest odległy o 16,5 m od linii, po której przebiega fundament pierwotnej ściany frontowej w kamienicy Stary Rynek 16).

W północno–zachodniej części piwnic pod obecnym budynkiem Stary Rynek 14 (st. 31) zadokumentowano lico gotyckiej ściany bocznej kamienicy. Wymurowana została w wątku polskim (cegły o wymiarach 8–8,5 x 12,5–13 x 28–28,5 cm). Wystąpiły 3 wnęki przesklepienie ostrołukowo — jedna z nich została przecięta przez ścianę tylną obecnej kamienicy. W czasach nowożytnych ściana gotycka została wylicowana i zastąpiona przez wymurowanie przesklepienia kolebkowego oraz zasypanie gruzem pach sklepiennych i położenie nowej podłogi. W tym okresie wcześniejsze nawarstwienia zostały wybrane — obniżono poziom użytkowy pomieszczenia pod kolebką. Odsłonięty mur gotycki był murem bocznym kamienicy, która stała na działce Stary Rynek 12 — obecna granica międzydziałkowa (między posesjami 12 i 14) jest wtórna i została wytyczona w XIX w.

Uzyskano 53 fragm. ceramiki średniowiecznej i nowożytnej oraz 1 fragm. naczynia szklanego.

Zabytki, dokumentacja terenowa i opracowanie znajdują się w Państwowej Służbie Ochrony Zabytków w Płocku.

Nie przewiduje się kontynuacji badań.

Polkowice–Stare Miasto, gm. loco, woj. łęknickie patrz późne średniowiecze

Rajsk, st. 33
gm. Bielsk Podlaski, woj. białostockie
AZP 43–86/—

Polska Akademia Nauk Instytut Archeologii i Etnologii Podlaska Ekspedycja Archeologiczna

Badania prowadził mgr Dariusz Krasnodębski. Uczestniczyli studenci Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego. Cmentarzysko, XVI–XIX w.

Stanowisko zlokalizowane jest w centralnej części wsi Rajsk, na wzgórzu przy cerkwi. Południowo–zachodnia część tego wzniesienia została zniszczona w l. 70., podczas prac ziemnych związanych z budową głównej drogi prowadzącej przez wieś oraz bocznej prowadzącej do zabudowań plebanii. Prace te oraz osuwanie się skarpy po większych opadach deszczu doprowadziły do odsłonięcia fragm. szkieletów ludzkich. Skłoniło to Podlaską Ekspedycję Archeologiczną do przeprowadzenia na małą skalę (tydzień) ratowniczych badań wykopaliskowych, prowadzonych równolegle do działań na terenie osady w Haćkach.

Badania objęły swoim zasięgiem obszar ok. 15 m², na którym wyeksplorowano 3 jamy o śr. od ok. 0,5 do 0,8 m i gł. ok. 1 m. Obiekty te wypełnione były kośćmi ludzkimi, których układ i charakter (m.in. brak małych kości) wskazywał, że był to pochówek wtórny. Kości te pochodziły zapewne z grobów zniszczonych w trakcie bliżej nieokreślonych prac ziem-